

Krótkie doniesienie – Short communication

Cimex dissimilis (Horváth, 1910) (Heteroptera: Cimicidae) na Pojezierzu Pomorskim

GRZEGORZ GIERLASIŃSKI^{1*} , ANDRZEJ KEPEL², ALEKSANDRA LANGE²

¹ Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań; ² Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody “Salamandra”, ul. Stolarska 7/3, 60-788 Poznań

*autor do korespondencji: ggierlas@gmail.com

Abstract. [*Cimex dissimilis* (Horváth, 1910) (Heteroptera: Cimicidae) in the Pomeranian Lake District]. This note presents the first observation of *Cimex dissimilis* in the Pomeranian Lake District. This species is rarely recorded in the country and was previously known only from four zoogeographic regions. It is primarily associated with bats as its food source. It has been found in the nests of bats *Nyctalus noctula*, *Myotis myotis*, and *Myotis nattereri*, as well as in the nests of birds from the Passeriformes and rodents like *Apodemus flavicollis*.

Key words: true bugs, bed bugs, faunistics, new record, Poland.

Rodzina Cimicidae (Heteroptera: Cimicomorpha) obejmuje owady, będące ektopasożytami żywiącymi się krwią. W tym celu przemieszczają się na żywiciela, a po posiłku wracają do jego gniazda lub do innego miejsca, aby się ukryć. Większość gatunków żeruje na nietoperzach, inne na jerykach, jaskółkach oraz kilku innych ptakach (Schuh i Weirauch 2020). Pluskwiaki te zyskały niechlubną sławę przede wszystkim za sprawą pluskwy domowej (*Cimex lectularius* (Linnaeus, 1758)), która przez wieki była jednym z najbardziej dokuczliwych i uporczywych pasożytów człowieka, szeroko znanym ze swojej zdolności do ukrywania się w ludzkich siedliskach i szybkiego rozprzestrzeniania się (Romero i in. 2017).

Rodzaj *Cimex* Linnaeus, 1758 obejmuje gatunki pluskwiaków, których preferencje żywieniowe związane są z kręgowcami, zarówno z ptakami, jak i ssakami, w tym także ludźmi. W krajowej faunie reprezentowany jest przez pięć gatunków (Gierlasiński i Taszakowski 2024), z których pasożytami nietoperzy są *Cimex dissimilis* (Horváth, 1910) i *C. pipistrelli* Jenyns, 1839 (Péricart 1972).

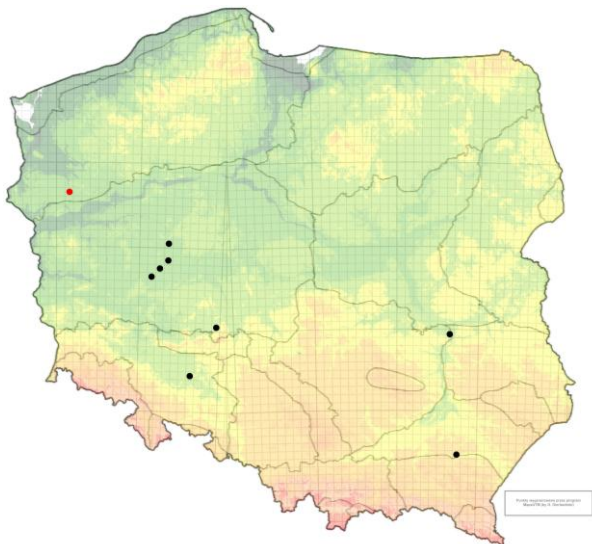
Cimex dissimilis jest gatunkiem wykazany w Polsce jedynie z czterech krain zoogeograficznych. Pierwsza wzmianka o tym pasożycie, jednak bez informacji o żywicielu, pochodzi z pracy Kasprowicz (1963). Kolejne dane pojawiają się rok później, w opracowaniu Jabłońskiej (1964), która wymienia go, pod nazwą *C. pipistrelli* (Lis B. 2001), z dwóch stanowisk na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej oraz jednego na Nizinie Sandomierskiej. Obserwacje autorki dotyczyły wówczas kolonii borowca wielkiego (*Nyctalus noctula*), nocka dużego (*Myotis myotis*) oraz myszarki leśnej (*Apodemus flavicollis*). Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej wymienia

ten gatunek również Péricart (1972). Nieco bardziej współczesne dane pochodzą z ostatniego ćwierćwiecza. Na Wyżynie Lubelskiej został podany z gniazd wróblowatych (Passeriformes) (Lis B. 2001), a na Dolnym Śląsku ponownie z kolonii borowca wielkiego (Haitlinger i Łupicki 2008). Ostatnia informacja pochodzi ponownie z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i dotyczy kolonii nocka Natterera (*Myotis nattereri*) (Gierlasiński i in. 2019).

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pozycja systematyczna omawianego taksonu nie jest jasna. *C. dissimilis* jest prawdopodobnie synonimem *C. pipistrelli*, ale gatunek ten formalnie nie został jeszcze za taki uznany (Krištofik i Kaňuch 2006; Haitlinger i Łupicki 2008).

Problematyczne w wielu przypadkach jest również oznaczanie osobników tych dwóch gatunków. Kerzhner (1989) zwraca uwagę, że opisy gatunków w monografii Usingera (1966) zostały sporządzone na podstawie jednego samca i jednej samicy, a różnice między nimi podane w kluczu do oznaczania oraz w notatkach porównawczych są częściowo sprzeczne i dodatkowo niezgodne z samymi opisami. Ponadto informacje o zmienności są w tej pracy albo nieobecne, albo mało precyzyjne i pochodzą z nieznannej liczby osobników. Analiza materiału, którym wówczas dysponował Kerzhner, wykazała, że wszystkie cechy użyte przez Usingera (1966) wykazują dużą zmienność, często nawet w obrębie tej samej próby, co uniemożliwia wiarygodne rozróżnienie gatunków. Zdaniem Kerzhnera (1989) najbardziej sensowne jest traktowanie wszystkich palearktycznych pluskwiaków pasożytujących na nietoperzach jako jednego gatunku, *C. pipistrelli*, dopóki nie zostaną przeprowadzone szczegółowe badania.

Kerzhner (1989) w swojej pracy odnosi się również krótko do monografii Péricarta (1972), którego zdaniem, w zachodniej Europie występują co najwyżej dwa gatunki: *C. pipistrelli* i *C. dissimilis*. Umieszczone w pracy francuskiego autora opisy taksonów oraz klucz do oznaczania stały się punktem wyjścia do oznaczenia materiału prezentowanego w niniejszej notatce.



Ryc. 1. Rozmieszczenie *Cimex dissimilis* w Polsce: czarne punkty – dane literaturowe, czerwony punkt – nowe stanowisko [Fig. 1. Distribution of *Cimex dissimilis* in Poland: black dots – literature data, red dot – new site].

Jako najważniejsze cechy różnicujące *C. pipistrelli* i *C. dissimilis* Péricart (1972) wskazał stosunek długości najdłuższych szczecinek znajdujących się na brzegach przedplecza do szerokości pierwszego członu czułków oraz wzajemne odległości pomiędzy szczecinkami na ter-

gitach odwłoka. U pierwszego z tych gatunków brzegowe szczecinki powinny być dłuższe niż szerokość pierwszego członu i przekraczać 0,13 mm, natomiast u drugiego co najwyżej tak długie, jak szerokość pierwszego członu i nie przekraczają 0,13 mm.

U wszystkich samców z prezentowanego w tej pracy materiału szczecinki nie przekraczają 0,12 mm. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja z cechą dotyczącą odległości pomiędzy szczecinkami na tergitech odwłoka. Sam Péricart (1972) sugeruje, że jest ona najlepiej zachowana blisko osi ciała i tam szczecinki u *C. dissimilis* są krótsze, niż ich wzajemne odległości. U samców z badanego materiału powyższa zależność zachodzi jedynie na niewielkiej powierzchni odwłoka. W ostatecznej diagnozie pomocna jest cecha podana przez Péricarta (1972) w opisie *C. dissimilis*, mówiąca, że dla serii z Europy kontynentalnej długość szczecinek na bokach przedplecza stanowi 0,8 długości średnicy pierwszego członu czułków. W badanym materiale udało się potwierdzić tę cechę, a powyższe ustalenia stały się podstawą do ostatecznego przypisania analizowanych okazów do *C. dissimilis*.

Poniżej autorzy prezentują pierwsze na Pojezierzu Pomorskim stanowisko *Cimex dissimilis* (Ryc. 1).

Pojezierze Pomorskie: Moczydło (UTM: WU16), 3♂♂, 29.10.2024, kolonia nocka dużego (*Myotis myotis*), leg. A. Lange.

W pracy przyjęto granice regionów zoogeograficznych na podstawie Katalogu Fauny Polski [KFP] (Burakowski et al. 1973). Mapa (Ryc. 1) została wygenerowana niekomercyjnym programem MapaUTM (Gierlasiński 2024).

Piśmiennictwo – References

- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Chrząszcze Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae, część 1. Katalog fauny Polski **23**(2): 1–232.
- Gierlasiński G. 2024. MapaUTM v.5.4. <http://www.heteroptera.us.edu.pl>; dostęp 5.01.2023.
- Gierlasiński G., Taszakowski A. 2013–2024. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <http://www.heteroptera.us.edu.pl>; dostęp 15.12.2024.
- Gierlasiński G., Rutkowski T., Orzechowski R., Taszakowski A., Woźniak A., Regner J., Kolago G., Stolarczyk T., Nowak J. 2019. Przyczynek do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **13**: 19–48. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2597533>
- Haitlinger R., Łupicki D. 2008. Arthropods (Acari, Siphonaptera, Heteroptera, Psocoptera) associated with *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774) (Chiroptera: Vespertilionidae) in Southern Poland. *Wiadomości Parazytologiczne* **54**(2): 123–130.
- Horváth G. 1910. Species nova Europaea cimicum sanguisugarum. *Annales Musei Nationalis Hungarici* **8**: 361–363.
- Jabłońska J. 1964. Gatunki rodziny Cimicidae występujące w Polsce. *Polskie Pismo Entomologiczne* **34**: 185–187.
- Kasprowicz A. 1963. Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) okolic Poznania. *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, Seria C – Zoologia* **12**: 39–63.
- Kerzhner I. 1989. *Cimex pipistrelli* Jenyns (Heteroptera, Cimicidae) aus der Mongolei. *Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum in Berlin* **65**: 341–342.
- Krištofik J., Kaňuch P. 2006. First record of *Cimex pipistrelli* (Cimicidae) in Slovakia. *Biologia* **61**: 1–2.
- Lis B. 2001. Nowe stanowiska rzadkich w faunie Polski gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera). *Przegląd Zoologiczny* **45**: 89–93.
- Péricart J. 1972. Hemipteres. Anthocoridae, Cimicidae et Microphysidae de l'Ouest-Paléarctique. Faune de l'Europe et du Bassin Méditerranéen 7. Masson et Cie. Paris: 402 ss.

Romero A., Sutherland A.M., Gouge D.H., Spafford H., Nair S., Lewis V., Choe D.-H., Li S., Young D. 2017. Pest management strategies for bed bugs (Hemiptera: Cimicidae) in multiunit housing: A literature review on field studies. *Journal of Integrated Pest Management* **8**(1): 13, 1–10.

<https://doi.org/10.1093/jipm/pmz009>

Schuh R., Weirauch C. 2020. True bugs of the World (Hemiptera: Heteroptera). Classification and natural history (second edition). Siri Scientific Press, Manchester 768 pp. + 32 pls.

Usinger R. 1966. Monograph of Cimicidae (Hemiptera - Heteroptera). The Thomas Say Foundation, Vol. 7., Entomological Society of Amerika, College Park, Maryland, 585 pp.



This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Otrzymano (received): 8 January 2025

Zaakceptowano (accepted): 18 February 2025